

Slovenski dom

Štev. 150.

V Ljubljani, sreda 6. julija 1938.

Leto III

20.000 ljudi se je udeležilo veličastnih narodnih slavnosti na Kosovem polju

Skopje, 5. julija. Včeraj popoldne je krenil na pol preko Kosovega polja predsednik ministrskega sveta in zunanji minister dr. Milan Stojadinović v spremstvu finančnega ministra Dušana Letica, kmetijskega ministra Stankovića, prosvetnega ministra Magaraševića, gradbenega ministra Stosića, ministra za gozdove in rudnike Kujančevića in ministra brez portfelja dr. Mihe Kreka. Zvečer je predsednik vlade odpotoval v Prištino. Na Kosovem polju vlada krasno sončno vreme. Vzdušje vse polni so dr. Stojadinovića pozdravljali kmetje, ki so se zbrali iz okolice. Priština je medtem pripravila predsedniku vlade veličasten sprejem. 100 konjenikov v narodnih nošah je odjahalo iz mesta nasproti ministrskemu predsedniku. Prvi konjenik je nosil veliko jugoslovansko zastavo. Za njimi je odšlo 50 kolesarjev, ki so kolesa okrasili v narodnih barvah. Razen tega je odšlo predsedniku nasproti odposlanstvo najuglednejših meščanov.

Pred občinsko hišo so predsednika vlade dr. Stojadinovića in njegovo spremstvo pričakovali in pozdravili poveljnik orožništva general g. Jovan Naumović, zastopnik poveljnika divizije iz Prištine divizijski general Cedonir Kopacić, predsednik omladine JRŽ v Prištini Jakša Savelić in druge ugledne osebnosti.

Po pozdravih se je predsednik odpeljal na prištinsko periferijo, kjer so ga čakali oddelki konjenice z zastavami, ter pozdravili visokega gosta z dolgotrajnim vzlikanjem. Nekoliko naprej so bili razvrščeni kolesarji, ki so imeli svoja kolesa okrašena z državnimi zastavicami. Od predmestja pa do središča Prištine je bila zbrana ogromna množica ljudstva, ki je navdušeno vzlikala dr. Stojadinoviću in ostalim ministrom. Tega veličastnega sprejema se je udeležilo do 20.000 ljudi. Poleg prebivalstva iz Prištine so bili navzoči tudi zastopniki iz 20 okoliških okrajev, bilo pa je dosti tudi takšnih, ki so peš prišli v Prištino nad 50 km daleč, da pozdravijo predsednika vlade. Vse mesto je bilo sveto okrašeno, vse v slavlolihi in prepregah. Vsaka hiša od najlepše pa do najskromnejše kolibe je bila okrašena. Prebivalstvo je hotelo na ta način pokazati svojo veliko ljubezen do dr. Stojadinovića, ki je kot predsednik vlade prvi obiskal ta znameniti in zgodovinski kraj.

Po pozdravih z navzočimi predstavniki oblasti in drugimi uglednimi osebnostmi, je odšel predsednik vlade s svojim spremstvom do kraja, kjer bo zgrajena nova gimnazija. Za veličastno zgradbo je že položen temeljni kamen. Pred njo se vzdiguje veličastna tribuna, na kateri so bili za časa položitve temeljnega kamna predsednik vlade in ostali ministri. Pred blagoslovitvijo je prišel na častno tribuno zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II. divizijski general Radivoj Zlatanović, nakar se je takoj začela svečanost, ki jo je opravil arhiepiskopski namestnik Anton Popović ob asistenci mnogostevilne pravoslavne duhovščine. G. Popović je nato imel daljši rodoljubni nagovor. Negledne množice ljudstva so z velikanskim navdušenjem pozdravile zadnje besede prota Popovića ter vzlikale Nj. Vel. kralju, knezu namestniku Pavlu, kraljevskemu domu, Jugoslaviji, kr. vladi in predsedniku dr. Stojadinoviću.

Ko se je navdušenje nekoliko poglobilo, je spregovoril prosvetni minister Dimitrij Magarašević, ki je dejal: »Ko posvečujemo temelje nove zgradbe prištinske gimnazije, želimo predvsem, da bi ta novi narodni prosvetni hram častno služil vzgoji

in pouku novega naraščaja. V tem zgodovinskem in tudi danes pomembnem kraju ni to samo naključje, da se to delo, ki je bilo zamišljeno in začeto pred 16 leti, končava ravno te dni in da danes prisostvujemo dejanju posvetitve temeljev nove prištinske gimnazije.

Ni samo naključje, da se ta lepa zamisel, stvarna potreba in topla želja staršev, prosvetnih delavcev in vsega prištinskega in okoliškega prebivalstva uresničuje v navzočnosti predsednika kr. vlade in ob tako velikem sodelovanju tukajšnjega prebivalstva, ki živi v nam tako milem delu naše domovine. Triletnica konstruktivne delavnosti kr. vlade pod vodstvom predsednika dr. Stojadinovića (dolgotrajno vzlikanje: »Živel dr. Stojadinović!«) je spodbudila vso našo državo k novemu življenju in k novim podvigom.

Govor ministra Magaraševića, posebno konec, so navzoči sprejeli z dolgotrajnimi vzlikali in navdušenim pritrditvami. Klicali so: »Živel kralj! Živel knez namestnik Pavle! Živela Jugoslavija! Živela kr. vlada!

Zatem je bilo prebrano posvetilo, ki bo vzidano v temelje nove gimnazije. Predsednik vlade

dr. Stojadinović in minister Magarašević sta v spremstvu bana vardarske banovine Marka Novakovića odšla k temelju zgradbe ter simbolično položila temeljni kamen. S tem je bila svečanost končana.

Na kosilu v častniškem domu so bili poleg predsednika vlade tudi vsi ostali ugledni gostje, ki so se udeležili današnje svečanosti v Prištini. Med banketom je bilo izgovorjenih nekaj zdravic.

Po teh govorih je vstal tudi predsednik vlade dr. Stojadinović ter izrekel prisrčno zdravico, ki so jo navzoči z največjo pozornostjo poslušali in ves čas prekinjali z navdušenim vzlikanjem predsedniku vlade. Dr. Stojadinović se je najprej zahvalil za prisrčen sprejem, nato pa poudaril, da je bilo doseglo Kosovo znano le v vojaškem oziru in da je treba odselej delati na to, da se tudi gospodarsko, prosvetno, kulturno in ekonomsko dvigne, da bodo vojaške zmage popolne.

Po kosilu je predsednik vlade z ostalimi ministri in spremstvom obiskal domačo šolo, nato pa odšel do kapelice na grobu Sultana Murata, odkoder se je podal v Gračanico.

Odpoklic nemškega poslanika in nemških vojaških svetovalcev:

Razmerje med Nemčijo in Kitajsko se je zaostri

Hongkong, 6. julija. o. Iz krogov kitajske vlade poročajo, da se je razmerje med Kitajsko in Nemčijo zadnje čase zelo zaostri in poslabšalo, odkar je nemška vlada na pritisk Japonske odpoklicala iz Hankova generala Falkenhausea in 28 višjih nemških častnikov, ki so bili za svetovalce kitajski vojski. To so tudi preuredili in organizirali po najmodernejših načelih. Kitajski krogi vidijo v tem dejanju znamenje, da bo Nemčija z Japonsko odselej tesneje sodelovala in skušala dejansko uveljaviti določila tako imenovanega protikomunističnega pakta. Računajo, da bo Nemčija od zdaj vojaško pomagala Japoncem. Nemčija ima s Kitajsko še več pogodb za dobavo vojnega materiala. Kitajci zahtevajo, da mora obveznost po teh pogodbah izpolniti. Temu pa ugovarjajo Japonci, ki so že ves čas postrani gledali nemško sodelovanje v kitajski vojski.

Temu sodelovanju pripisujejo tudi vse kitajske uspehe in organizacijo odpora, ki ga kitajska vojska nudi japonskemu prodiranju.

Da pri zaostrovanju razmerja med Nemčijo in Kitajsko ne gre samo za enodneвне ukrepe, pričla tudi dejstvo, da je odpotoval v Nemčijo tudi poslanik Trautmann, ki se ne bo več vrnil na svoje mesto v Hankovu in bo Nemčija ostala brez diplomatskega zastopnika pri kitajski vladi. Poslabšanje razmer spravlja v zvezo s splošnim mednarodnim položajem, ki Nemčijo vse bolj sili na to, da začne odkrito nastopati proti Sovjetom, kjer se ji ponudi prilika. Ta prilika je zdaj na Daljnem vzhodu. Zato mora Nemčija prenehati s pomočjo Kitajski, katero japonska propaganda označuje kot zaveznico Sovjetov.

Sovjetski poslanik iz Londona — izginil v Moskvi

London, 5. julija. o. Angleško časopisje razpravlja o usodi bivšega sovjetskega poslanika na angleškem dvoru Majsega, ki so ga pred nekaj tedni nenadno poklicali v Moskvo, od tedaj pa ni o njem nič glasu. Majski je precej časa oklevaj, preden se je odločil za pot v Moskvo. Časopisje domneva, da ga je doletela enaka usoda, kakor 70 drugih sovjetskih diplomatov, ki so jih letos poklicali z njihovih službenih mest, jih vrgli v ječo in postavili pred sodišče ali pa so brez sledu izginili. Sovjetsko poslanstvo v Londonu na te vesti odgovarja, da je Majski sicer v Moskvi, ne drži pa, da bi bil izginil.

Turška vojska je vkorakala v Aleksandretto

Antiohia, 6. julija. AA. Danes ob 7.30 zjutraj so turške čete prestopile mejo aleksandretskega sandžaka na obmejni postaji Hadžila. Ta oddelek vojske, na čigar čelu se nahaja oddelek konjenice, je prekoratil reko Karuzu in se obrnil proti Karikanu in Antiohiji. Turški polkovnik Fevzi Manžu, predstavnik turškega vojnega poveljstva pri francoskem poveljstvu v Sandžaku, je odhitel v spremstvu turškega generalnega konzula četam nasproti.

100.000 hiš pod vodo

Tokio, 6. julija. AA. (Havas) Agencija Domej poroča, da je v samem Kobeu zaradi ogromnih povodenj preplavljenih okoli 100.000 hiš. Silna voda, ki je pobrala vse jezove, je vzela s seboj 2100 hiš. Do zdaj je ugotovljeno, da je utonilo 130 ljudi, usoda 300 nadaljnjih pa je še neznana. Silovito deževje je naredilo velikansko škodo tudi v okolici Kijota in Osake. Celotno škodo, ki jo je povzročila poplava, cenijo na 100 milijonov jenov.

Vozne olajšave na železnici

Belgrad, 5. julija. AA. Prometno ministrstvo je odobrilo poseben vlak s popustom 2/3 normalne vozne cene od Ljubljane do Rakeka pri odhodu in od Bistrice-Bohinjske jez. do Ljubljane na povratku za vse udeležence, ki potujejo v Gorico na obisk grobov vojakov, padlih na Soči. Romanje organizira Zveza bojnikov v Ljubljani. Posebni vlak odide iz Ljubljane v noči od 16. na 17. julij.

Belgrad, 5. julija. AA. Odobren je popust 50% na normalne vozne cene na jugoslovanskih železnica za vse udeležence mednarodne filatelistične razstave, ki bo v Ljubljani. Popust velja od 5. do 11. avgusta.

Belgrad, 5. julija. AA. Odobren je popust 50% na normalne vozne cene na jugoslovanskih železnica za vse obiskovalce mednarodne tekme med teniskima zastopstvom Združenih držav in Jugoslavije, ki bo v Belgradu 12. in 13. julija. Pri odhodu kupljena cela vozna karta velja v zvezi z železniško legitimacijo, obrazec 13, za brezplačen povratek, če je legitimacija opremljena z žigom prireditelne odbora. Popust velja za odhod od 10. do 13. julija in za povratek od 12. do 13. julija za vse vlake razen ekspresnih.

Vesti 6. julija

Italijanski državni tajnik za vojno, general

Pariani, je včeraj obiskal olimpijsko vas v Berlinu. Dela za naseljevanje 10.000 italijanskih kmetov v Libiji se bližajo koncu. Italijanske oblasti so tam postavile celo vrsto novih, po najmodernejših načelih urejenih naselbin, uredile ceste, vodovode itd., da bodo naselniki prišli na delo in bodo lahko takoj pljunili v roke.

V Londonu je bila včeraj seja zborničnega odbora, ki preiskuje zadevo poslanca Sandysa. Poslanec je namreč v zbornici prebral razne zaupne listine, ki se nanašajo na državno obrambo, pa ga vojno ministrstvo hoče postaviti pred sodišče, češ, da je nepošteno prišel do teh dokumentov.

Načelnik poljskega generalnega štaba Stahijevič se je vrnil včeraj s potovanja po baltičskih državah, kjer je imel važne vojaške posvete.

Na polovanje okoli srela se odpravljata italijanski križarki »Evgenio di Savoia« in »Duca d'Aosta«. Križarki bosta pluli pet mesecev. Na njima potuje 56 častnikov in čez tisoč mornarjev.

Italijanski obmejni stražniki so na meji proti Franciji v obmorskih Alpah obstrelili dva francoska študenta.

Belgijski premogovniki bodo odslej vsak teden za en dan ustavili delo, ker imajo že preveč zaloge.

Velike vaje belgijske motorizirane konjenice in letalstva so se začele včeraj v severni Belgiji.

Belgijski gospodarski minister Hymans se mudi na uradnem obisku v Berlinu. To je prvič po vojni, da je belgijski minister obiskal Nemčijo.

Barcelonski zunanji minister Alvarez del Vayo je včeraj dopotoval v Pariz in imel dolg razgovor s francoskim zunanjim ministrom Bonnetom. Razgovor se je nanašal na kočljivi položaj, v katerega je po zadnjih dogodkih zašla barcelonska vlada.

Splošna stavka v Palestini še vedno traja in je včeraj prišlo do novih pobojev med Arabci in Judi.

Predsednik francoske republike je sprejel včeraj bivšega argentinskega predsednika generala Justa.

Grški kralj, ki se mudi na Krfu, je včeraj obiskal angleško brodogradnjo, ki je tam na počitnicah. Angleške ladje so kralja pozdravile s častnimi streli.

Francoski zdravstveni minister Ruçart, ki mu je podrejena tudi skrb za telesno vzgojo, je včeraj z letalom dopotoval v Prago na sokolske prireditve.

300 smrtnih prometnih nesreč je bilo v Združenih državah zadnje tri dni, ko so slavili praznik neodvisnosti.

Madžarski državni upravitelj Horty bo 20. avgusta uradno obiskal Nemčijo, kamor ga bo spremljal predsednik vlade Imredi.

Moralna podpora Amerike Franciji je v teh težkih dneh izredno pomembna, ker daje moč demokratični ideji, je govoril francoski zunanji minister Bonnet po radiu ob proslavi ameriškega narodnega praznika.

Romunska vlada je izdala razglasu narodu, v katerem našteva uspehe, ki jih je dosegla prve tri mesece po novi ustavi. Razen tega napoveduje nova dela na vseh področjih državnega življenja in poglobitev prijateljskih zvez z vsemi državami, s katerimi je Romunija v dobrih odnosih.

Nemška odprava na Nanga Parbat je še vedno v hudih zagatah, zaradi velikega snega, ki je zapadel. Plezalcem mečejo letala razne potrebitve s padali.

Velik požar je izbruhnil v francoski tovarni za kulise v Boulogne pri Parizu. Zaradi gorečih barv so se začeli razvijati strupeni plini, s katerimi se je zastrupilo več ljudi.

Nemčija namerava priključiti Gdansk k veliki Nemčiji, pišejo francoski levičarski listi. Poljsko uradno časopisje jim odgovarja, da je to spet samo eden hujšakših manevrov, s katerim bi radi francoski levičarji zastrupili dobro razmerje med Nemčijo in Poljsko.

Dopolnilni trgovski sporazum sta podpisali CSR in Italija. Po njem se bo zelo povečala trgovina med obema državama.

Prihodnji mednarodni kongres za ceste bo leta 1942 v Budimpešti. Tako so sklenili na letošnjem kongresu v Haagu.

Tujskoprometn sezona v Franciji bo letos zelo ugodna, kakor kažejo uradni podatki. To pripisujejo zboljšanju notranjih razmer pod sedanjo vlado in pa dejstvu, da je zaradi nizke valute življenje v Franciji zdaj zelo poceni.

Novo ogromno jeklaro mora po državnem nalogu postaviti do jeseni v Wallesu največje angleško jeklarsko podjetje Tommerr in Co. Tovarna bo delala samo za vojno in mornariško ministrstvo. V Varšavi je umrl glavni ravnatelj poljskega radia Starzinski.

Zaradi razleta parnega kotla je v bukreštanskih železniških delavnicah izbruhnil požar, ki je uničil 12 poslopij.

Trgovinska pogajanja med CSR in Madžarsko se začne danes v Budimpešti.

Madžarski uradni krogi zanikavajo vesti evropskega tiska, da bi Hitler v kratkem nameraval obiskati Budimpešto.

Trgovsko in plovbeno pogodbo sta podpisali Italija in Japonska. H pogodbi je pristopila tudi Mandžurija.

Belgijski kralj Leopold II. je včeraj odpotoval na poletni oddih v Chamonix pod Mont Blancem. Zastopstvo francoske poslanske zbornice bo prihodnje tedne obiskalo vse francoske utrdbe ob tako imenovani Maginotovi črti, ki poteka od belgijske meje do Luksemburga.

Slovita kolesarska dirka »Tour de France« se je začela včeraj. Tekmovalci so se odpeljali iz Pariza v Caen.

Novo uredbo o delovnem področju protestantovskih verskih združenj je izdal nemški minister Kerrl.

Uvoz ameriškega blaga v Argentino je padel zadnje čase za devet desetlin v primeri z uvozom lanskega leta. To prizadeva ameriški trgovini precej škrti.

Japonci so z zadnjimi osvojitvami postali gospodarji nad 700 km spodnjega teka reke Jange.

Z veličastnih dni mladinskega tabora v Ljubljani

Vojvodski prestol z Gosposvetskega polja, naša gibel in naša bolečina, v zgodovinskem delu sprejema na praznik, dne 29. junija.

Glavni tajnik Kominterne Dimitrov — v ječi

Varšava, 6. julija. AA. (Havas) Agencija Pat poroča, da je bil po vestih iz Moskve tamkaj prijet generalni tajnik Kominterne Bolgar Dimitrov. Dimitrov mora v ječo zaradi poloma sovjetske politike v Spaniji, za katero je prevzel vodstvo organizacije pomoči. »Pate pristavlja, da je ta vest že zelo verjetna zaradi tega, ker sta bila odstranjeni že oboje njegova pomočnika Tanjev in Popov. Če Dimitrov še ni bil odstranjen, pa je treba njegovega odstopa pričakovati v najkrajšem času. Značilno je, da se je Dimitrov pri nedavnih volitvah v vrhovni sovjetski svet potegoval za kandidacijo, vendar pa zaradi svojih neuspehov ni bil izvoljen.

Prostovoljci iz Španije pripovedujejo

Bruselj, 6. julija. AA. (Stefani) Ob veliki udeležbi je bil včeraj v Namurju prvi javni protestni shod, katerega so organizirali belgijski prostovoljci, ki so se vrnili iz rdeče Španije. Govorili so delavci, ki so postali žrtve velikih obljub s strani tistih, ki so jih nabirali za Španijo. Govorniki so poudarjali težko službo, v katero odhajajo prostovoljci, dalje težave ob povratku v domovino in revščino, v katero so pahnili tiste, ki so postali v Španiji invalidi. Agitacija za nabiranje rdečih prostovoljcev je najhujša špekulacija z ljudskim življenjem. Ko so ti prostovoljci prišli v Španijo, so bili takoj prisiljeni oditi na fronto, medtem ko so agitatorji ostali v zaledju. Izjave govornikov so naredile na prisotne globok vtis. Eden izmed govornikov je pripovedoval, kako so komunistični voditelji zapovedovali, naj posebne straže streljajo prostovoljce v hrbet, da bi jih s tem prisilili v napad.

Češkoslovaški ministrski predsednik dr. Hodža je včeraj sprejel angleškega in francoskega poslanika, ki sta mu poročala o stališču svojih vlad do zadnjih dogodkov v Evropi.

Zaradi pesmi - razbita glava

Ranjenca so 12 ur vlačili okrog, predno so ga spravili v bolnišnico

Maribor, 5. julija.

V Kamnici se je pripetil žalosten primer, o katerem govori sedaj vsa tamonjska okolica. Zrtev napada je postal delavec Miha Kaiser iz Bresterice, ki sedaj leži že od ponedeljka opoldne v mariborski bolnišnici v nezvesti ter so zdravniki v resni skrbi, da mu ne bodo mogli ohraniti življenja. Napad na Kaiserja ter nesrečne okoliščine, ki jih je moral še po napadu pretrpeti, so precej nenavadne.

Mihael Kaiser se je vračal v nedeljo zvečer v družbi svojega brata Karla ter dveh fantov domov v Bresterico. Šli so iz Kamnice ter so med potjo pili. V bližini ceste so se ustavili pred hišo, v kateri stanujeta delavca Anton Škof in Rudolf Ferik. Fantje so pred hišo pili, pa so s petjem prebudili omenjena dva delavca, ki sta jih začela skozi okno odganjati. Iz tega je nastal preprič, ki se je končal na ta način, da sta se Škof in Ferik oborožila z motikami ter sta planila skozi vrata nad pevec. Brata Kaiser sta prišla napadalecema pod motike, dočim sta njuna tovariša pobegnila. Karl Kaiser je dobil nekaj udarcev, pa jo je urno

pobrisal, Mihael Kaiser pa je dobil udarec po glavi, ki ga je pobil na tla, kakor vola. Obležal je nezavesten, ker je pod motiko počila lobanja, ležečemu pa sta napadalec zadala še nekaj gorkih ter ga nato pustila v cestnem jarku. Proti jutru je prišel mimo neki delavec ter je videl nezvestnega človeka v jarku kraj ceste. Misli je, da je vinjen ali da mu je drugače postalo slabo, pa je bil tako usmiljen, da ga je zanesel v bližnjo šupo za seno. Zjutraj je prišel mimo šupe lastnik, pa je videl ranjenca na senu. Pograbil ga je ter zavlekel pred šupo in tam ostavil. Nato je šel dopoldne mimo neki moški, ki je Kaiserja prepoznal. Videl je, da je nezavesten in težko poškodovan, pa ga je hotel zanesi na njegov dom v Bresterico. Naložil ga je na rame, vendar je bilo breme pretežko. Pripeljal ga je kakih 400 metrov daleč, potem pa ga je odložil na polje ter je odšel obvestiti njegove sorodnike. Ti so prišli, zanesli so Kaiserja najprej na dom, ker pa je vse kazalo, da so poškodbe nevarne, so ga zapeljali v mariborsko bolnišnico. Oba napadalec sta orožniki aretirali. Ferik zatrjuje, da je bil Škof tisti, ki je zadal Kaiserju udarec po glavi.

40 letnica gasilske čete v Predvdvoru pri Kranju

Kranj, 6. julija.

V nedeljo je praznovala na slovesen način 40 letnico obstoja Gasilska četa v Predvdvoru pri Kranju, ki je najstarejša četa v celnem kranjskem okraju.

Prav zanimiva je ustanovitev te čete. Pobudo za ustanovitev je dal takratni g. kaplan, z velikim zanimanjem je ustanovitev podpiral tudi tedanji lastnik gradu v Predvdvoru g. Janko Urbančič, ki je bil v tistem času bržkone izmed graščakov edini zaveden Slovenec. Gosp. Urbančič je bil na ustanovnem obnem zboru soglasno izvoljen za načelnika požarne brambe. Požarna bramba je imela takrat 25 članov, ki so se z veseljem oklenili te potrebne organizacije. Čez dve leti si je požarna bramba nabavila ročno brizgalno ter drugo orodje in obleko. Svetovna vojna je člane sicer razkropila po bojiščih, čim pa so se vrnil, so takoj spet začeli delovati za gasilstvo. Naredili so majhno erodišče in nabavili celo motorno brizgalno. Sedaj pa se je pokazala potreba po ustnem gasilnem domu in predvdvorski gasilci hočejo narediti ta dom ob 40 letnem jubileju.

Slovesnost blagoslovitve temeljnega kamna za nov dom je bila včeraj. Pokroviteljstvo nad celotno prireditvijo je prevzel g. minister dr. Miha

Krek, ki se je nameraval tudi sam udeležiti prireditve. Na žalost pa je bil g. minister zadržan v Belgradu, kar je sporočil v svojem pismu. V pismu je obenem pristržno želel četi, da bi proslava čim bolj uspešno in da bi naši požrtvovalni gasilci dosegli vedno veliko koristnih uspehov — sebi v čast in bližnjemu v pomoč.

Okrog 1. popoldne so se začeli zbirati v Predvdvoru gasilci iz vsega kranjskega okraja, ki so v lepem številu sprejeli botra blagoslovitve temeljnega kamna poslanca g. dr. Semrova in botrico go. Angelo Križnarjevo. Istočasno je prisel tudi starešina gasilske zajednice g. dr. Kodre. dalje tajnik zajednice g. Mežek, starešina gasilske župe Kranj g. Japelj in tajnik župe gosp. Ivanc. Botra in botrico je pozdravila mala Tičarjeva Silva, ki je izročila botrici šopek nageljnov, botra pa šopek rododendrona, nakar je krenil ves sprevod v cerkev k slovesnim petim litanijam.

Po opravljeni verski pobožnosti je otvoril zborovanje na prostem starešina gasilske župe Kranj g. Japelj in predlagal, da so se odposlale vdanosti brezjavke Nj. Vel. kralju Petru II., Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu, Nj. kr. Vis. princu Tomislavu, ministrom g. d. Korošcu, dr. Miletiču in dr. Kreku ter banu g. dr. Natlačenju. Po pozdravu je

domači župnik Sitar blagoslovil temeljni kamen, boter g. dr. Semrov pa je vložil v kamen listino in spregovoril navzočim gasilcem bodrilne besede. Zborovanje je nadaljeval starešina gasilske zajednice g. dr. Kodre, ki je govoril o slovenskem gasilstvu, posebej pa še o kranjski župi, član gasilske čete Predvdvor g. Tičar pa je podal v kratkih besedah zgodovino predvdvorske čete. Zboro-

vanje je bilo zaključeno z razdelitvijo odlikovanj. Za 10 letno službovanje so bili odlikovani: Valjavec Anton, Grašič Alojz, Podpeskar Matija, Zorman Jožef, Rozman Janez, Celar Jakob, Kastrun Franc. Za 15 letno službovanje pa: Dolinšek Janez, Celar Janez, Cvek Jožef, Sajevec Lovro. Zlato kolajno je prejel Polajnar Miha, ki je član že, odkar četa obstoja.

V uri nočnih duhov

Iz krive prispege se je razvila tatinska afera

Ljubljana, 6. julija.

Lani je bila pred malim kazenskim senatom zanimiva glavna razprava proti 28 letni posest. hčeri Berlec Jožefi iz Zupanjih nji pri Kamniku. Takrat je bila Pepca obtožena zločina krive prispege po š-u 144 k. z. V pravdi proti trgovcu Prodniku zaradi očetovstva je pred kamniškimi okrajnim sodiščem pod prispego izpovedala, da je Prodnik pravi oče njenega nezakonskega otroka. Pri tej obravnavi so pa prišli na dan vlomilske zanimivosti ter je bila zato ta razprava preložena na nedoločen čas in odredjena nova kazenska preiskava proti Berlec Jožefi, njeni sestri, 27 letni kuharici Antoniji Berlec, ki je dalj časa kot kuharica služila v Belgradu in proti 29 letnemu Karolu Uršiču, mizarškemu pomočniku, ki je bil polbrat obeh in je dalj časa bival pri Berlecjih v Zupanjih njivah.

Vsi trije so bili danes obtoženi zločina vlomne tatvine in Pepca poleg tega še zločina krive prispege. Vsa dejanja so se večidel godila v uri nočnih duhov, zlasti gotove diskretnosti.

Za današnjo razpravo je vladalo med kamniškimi okoličani in kamniškimi meščani veliko zanimanje in se med poslušalci nahajala veliko radovednih interesov za to afero.

Mali senat so tvorili sodniki okrožnega sodišča g. Rajko Lederhas kot predsednik in kot sododnika Ivan Kralj in Fran Kovač. Javno obtožbo je zastopal drž. tožilec g. Fran Sever. Zasebnega udeleženca g. Prodnika je zastopal odvetnik iz Kamnika dr. Zvoljek, obtožbenca pa sta ex-offo branila odvetnika dr. Kamušič in dr. Černej. Razprava se je pričela kmalu po 8.39 in bo trajala več ur. Vabljenih je 10 pri Prvi obtožbenec Karol Uršič se nahaja v preiskovalnem zaporu, obe obtoženki pa sta na prostem.

Državni tožilec obtožuje...

Državni tožilec je najprej obtožil Karola Uršiča in Berlec Antonijo, da sta skupno vlomila 26. novembra 1935 v stanovanje g. Prodnika Frana v Kregarjevem ter mu odnesla 13 komadov po 5 K, 2 K, 290 K in 500 din gotovine in da sta 4. februarja 1934 na vlomilski način odnesla Karolu Prelesniku v Stahovici občinsko ročno blagajno z 6.579.50 din gotovine in vložne knjižice s skupno vlogo 7.700 din.

Državni tožilec pa je Jožefo Berlec obtožil, da je prva dva obtožena k vlonu nagovarjala, njima zasnovala načrte in da je vedela za obe tatvine. K glavnemu kazenskemur spisu so priključeni še drugi sodni spisi kamniškega okrajnega sodišča, ki zadevajo prestopke žaljenja časti, lahke telesne poškodbe in poškodbe tuje lastnine. Te zadeve pa je predsednik izločil iz današnje razprave in se bodo obravnavale v Kamniku.

Senatni predsednik je dalje odredil, da se bodo obtoženci zasliševali ločeno. Zato sta morali po prečitani obtožnici zapustiti dvorano obe sestri, ostal je v dvorani samo prvi Karol Uršič.

Kaj pravi Uršič?

Ze v preiskavi je Uršič priznal očitana mu kazniva dejanja, obe sestri pa sta trdovratno tajili. Predsednik: »Uršič! Ali se čuti krivega?«

»Da, v polnem obsegu,« je odvrnil obtožene, ki je nato omenil, da sta obe obtoženki po pol-srestri, da je mladostna leta preživel pri Berlecjih v Zupanjih njivah, nato pa se je v Novem mestu, kjer živi njegova mati, izučil mizarstva, bil je 2 leti v Celju, 1 leto pri vojaki, ter se je 1. 1931. vrnil po vojaški službi k Berlecjem v Zupanje njive, kjer je ostal do 1. 1935.

Predsednik: »Kako je prišlo do prvega vlomna pri Prodniku?«

Obtožene: »Tako-le. Obe sta me nagovarjali.« Predsednik: »Ali ste bili mogoče pod vplivom dekle?«

Obtožene: »Sem bil. Delati sem moral, kar sta mi rekli. Bal sem se obeh.«

Predsednik: »Zakaj? V kakšni odvisnosti ste bili?«

Obtožene: »Rekli sta mi, da sem strahopetec. Sem drugače miren in sem vse napravil, kar sta mi ukazali. Pustil sem se od obeh pregovoriti.«

Izpraševal sem se, kakšno vlogo je neki takale oseba igrala v Sovjetski Rusiji.

Malo nato pa sem jo slišal, kako je govorila na nekem zboru, katerega je privedla stranka. Doznan sem, da je to bila tovarišica Rosenbergova, ena najvidnejših propagandistk v tovarni. Čeprav je imela diplomu visoke šole, je bila prostaka in surova.

Zaradi izobrazbe je kmalu napredovala. Postavili so jo za urednico v »Elektrozavodu«, dnevniku, ki je izhajal v tovarni. To je bil propagandni list, ki je imel v vladnem programu določeno vlogo, da je držal delavce pod njenim jarmom.

Rosenbergova je skušala delavce naganjati k stalnemu in vedno večjemu naporu z opomin, vzpodbujanjem in s surovim, okrutnim zmerjanjem, s katerim je obdelavala delavce, ki so bili v zaostanku in niso dosegli določene jim količine.

Dnevnik je prinašal običajne članke, polne hvalnic na Stalina, in je poveljeval petletni načrt. Tovarišica Rosenbergova je imela pod sabo deset delavcev, ki so skrbeli za vse to. Njo samo sem redkokdaj videl, da bi bila s svojimi prsti prišla za pero.

Rosenbergova je imela sobo v zgradbi Elektrozavoda, kjer sta stanovala midva z ženo, drugo pa v Elektrozavodskaji. Hotela je imeti dve sobi v naši hiši. Zato je povabila naju, naj se preseliva. Midva pa sva odklonila.

Naročajte in širite Slovenski dom!

Obtožene je nato pojasnjeval v vseh podrobnostih, kako je prišlo do obeh tatvin pri Prodniku in Prelesniku. Pepca je govorila:

»Tam pri Prodniku je denar.«

Pepca je namreč s Prodnikom imela intimno razmerje in je pred kamniškimi sodiščem prisegla, da je bila z njim prav do polnoči ob uri duhov in da ni imela z nobenim drugim razmerja.

Razprava ob sklepu lista še traja.

„Po časnikiarski dolžnosti“

Glasiloslovenskih liberalcev — mlajše, jutranje — se danes hudeje nad nami, češ, da premalo pišemo o sokolskih rečeh v Pragi in nam slavi sebe za vzgled, kako je ono objektivno poročalo, z drugimi nacionalnimi glasilci vred seveda, o mednarodnem mladinskem taboru v Ljubljani. Glede sokolskih reči poročamo toliko, kolikor se po časnikiarski dolžnosti, ki jo »Jutro« priznava za najvišji zakon, kadar o čem zavija, laže ali molči, zdi nam, ne pa njemu. Zakaj tako, tega »Jutro« ne bomo razlagali. Z ozirom na poskus varanja, kako so liberalno-masonska glasila poročala o mednarodnem mladinskem taboru, povemo tole: »Jutro« o »Narodu«, ni o vsem, niti o Čehih, prinesel besedice. Vesti o visokih gostih, ki so se ljubljanskega tabora udeležili in o katerih bi kot nacionalno in državotvorno glasiloslo moral predvsem in obširno poročati, je reči nacionalisti absolutiral v nekaj vrstah. »Jutro« je o taboru v tej ali oni obliki poročalo vse dni 21 vrst. Z ozirom na njegovo predtaborno vseslovensko navdušenje, s katerim je skušalo doseči, da bi ne prišli v Ljubljano Čehi, bi se dalo soditi, da se bo ob njihovem prihodu razlilo v vsaj take epopeje, kakršne se pretakajo po njegovih neskončnih kolonah o praškem zletu. Po časnikiarski dolžnosti smo o sokolskih rečeh mi poročali v vseh dneh, kar trajajo, približno tudi 21 vrst. Več se nam ne zdi umestno, saj to z vsem obiljem in fantazijo dela »Jutro«, ki prihaja kot najbolj razširjeni, najbolj informirani in najpoštenjši dnevnik v dravski banovini nedvomno v roke slehernemu človeku. Kar se tiče vatikanskega zastopnika na zletu v Pragi, pa smo menja, da gotovo ni prišel pozdravljati tja zastopnikov tistih ljudi, ki so pri nas za časa te in drugih sokolskih reči kazali svojo versko strpnost.

»Dol s farji,« (primerjaj nastop nacionalistične, označene zlate mladine pred ljubljansko opero na Vidov dan zvečer po čiški akademiji), ki so v svojem slovenskem navdušenju in verski strpnosti nele z besedo, marveč z dejanjem napadali katoličane in Slovence. Kadar bo vatikanski zastopnik uradno pozdravljal v Pragi ali kjerkoli odposlanca takih ljudi, takrat bomo tudi mi o sokolskih rečeh pisali več, toda spet samo po časnikiarski dolžnosti. Glede štetja priznamo, da nismo taki mojstri v gledanju in pomnoževanju, kakor »Jutro«. Iz nedeljskega sprevoda, o katerem smo vedno poročali natančne številke, bi po znanem receptu o ustvarjanju množice pri »Jutru« naredili, recimo, 60.000 Sokolov (primerjaj lansko slovito podvajanje mlade JNS, sokolski pohod na Rakek).

»Jutrovega« števca smo videli; taboril je pred Unionom pri poštnem nabiralniku kake trideset ure, potem ni zmogel več. Če je pa mislil, da je sprevod trajal samo tako dolgo, naj misli. To je njemu in »Jutru« v tolažbo. Resnica je šla, kakor običajno, tudi zdaj mimo njega svojo pot, ki je ne morejo zavrteti niti »Jutrove« zmogovitosti o 356 Sokolih, ki so osvajali ljubljanski kolodvor.

To je naš odgovor na »Jutrove« objektivne — race.

Pretep zaradi psa

Ljubljana, 5. julija.

Snoči je prišlo v Siški do čudnega pretepa na dvorišču hiše 31, kjer stanuje delavec Judež Filip. K njemu je prišel čevlarski mojster Jaroš Josip iz Zgornje Siške in mu očitil, da je on odpeljal njegovega psa in ga privezal v gozdu za drevo z namenom, da bi se poginil. Zato sta se hudo prepirali. Kar naenkrat pa potegne Judež nož, da bi oklal Jaroša. Ta je začel bežati, a Judež je pograbil kol in tekel za njim. Ko ga je dohitel, je močno mahnil Jaroša po glavi. Ta se je ves krvav zgrudil na tla. Čeprav je dobil precej veliko rano, ni tako nevarno. Odpeljali so ga v bolnišnico.

Delavca Judeža Filipa je policija zaslišala. Priznal je, da je potolkel čevlarskega mojstra Jaroša, trdovratno pa zanika, da ga je hotel oklati z nožem.

A : B je bilo kakor 3 : 3

Ljubljana, 6. julija.

Včeraj popoldne je bil prvi javni trening dveh enajstoric SK Ljubljane, od katerih so bili v A-garnituri večina zrelejši igralci, preizkušeni že v preteklih ligalskih borbah. V B-garnituri pa so nastopile mlajše moči. Dve novi morebitni akviziciji SK Ljubljane, Legat (SK Reka) in Perko (Mars) sta se pokazala v prav dobri luči, zlasti prvi, ki bi se — po drugem polčasu sodeč — mladim triu našega ligaša kaj hitro in zelo uspešno uveljavil. Zdi se, da ima Ljubljana zdaj precej odličnih mlajših moči, ki bodo v kratkem, že čez leto ali dve, prav dobro nadomestile starejše. Trening je bil prav dober, igra je bila živa in temperamentna; zlasti mlajši igralci so se pošteno zamuzeli, da bi dosegli čim častnejši rezultat, kar jim je tudi uspelo, saj so precej časa celo vodili s 3:2. Zdi se, da je čas za pošten in sster trening, kajti 7. avgusta bodo že pričela tekmovanja za državno nogometno prvenstvo.

Nekaj pa včeraj občinstvu ni bilo všeč: javni trening, ki je bil napovedan za pol šesto uro, je pričel čisto ob pol sedmih — po čigavi krivdi? Po krivdi nediscipliniranih igralcev, ki jih ni bilo od nikoder! Vodstvo naj brž poskrbi za red v svojih vrstah! Ne gre, da bi se take stvari dogajale me- eec pred pričetkom tekem!

Poravnajte naročnino!

NARODNI TABOR

PRI SV. TROJICI V SLOV. GORICAH

bo v nedeljo, dne 10. julija 1938

Na taboru govori voditelj sloven. naroda: gosp. minister dr. Anton Korošec ter zastopniki vseh naših prosvetnih in stanovskih organizacij.

Spored:

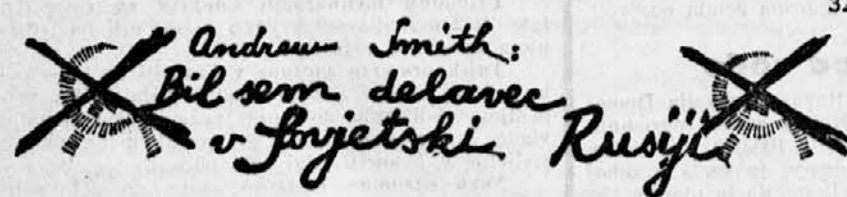
- Do 9 prihod skupin k Sv. Trojici.
- Ob 9.15 sprevod na taborišče pri cerkvi.
- Ob 10.15 cerkveni govor, dekan Franc Sal. Gomilšek.
- Ob 10.30 sv. maša pred cerkvijo, stolni kanonik dr. Jožef Mirt. Med sv. mašo ljudsko petje. Peli bomo sledeče pesmi: Kraljevo znamenje križ stoji; Lepa si, lepa, roža Marija; Pridi molit, o kristjan; Angel Gospodov.
- Ob 11 tabor.

Pozdrav: dr. Josip Leskovar. — Državna himna.

Govorijo: 1. Minister dr. Anton Korošec. — 2. Prof. dr. Josip Hohnjec, Prosv. zveza. — 3. Senator dr. Fran Schaubach, Slovenska straža. — 4. Mirko Geratich, Zveza fantovskih odsekov. — 5. Marica Kramberger, Zveza dekliških krožkov. — 6. Akademik Andrej Fidej, Dijaštvo. — 7. Zupan Jože Špindler, Kmečka zveza. — 8. Franc Snoj, podpredsednik Gasilske zveze, Gasilska zveza.

Zaključek: Skupna pesem »Hej Slovenci« in razhod v organiziranih skupinah.

Narodni odbor

Stanovala je z otroki v nekem podzemlju na Strominki. Razen njih je bilo tam v istem stanovanju še pet in dvajset ljudi, moških in žensk, nekaj poročenih, nekaj samskih.

Aleksandra je morala dajati na mesec 10 rubljev za šolo in za kosilo otrokom v šoli, in sicer za vsakega toliko. Bila je globoko verna ženska. Kadar smo govorili, se je vsak čas križala. Priznavala je, da komunistov ne mara in da jih sovraži bolj od živega zlodja.

Moja žena je skušala komuniste braniti, toda Aleksandra se je vpirala: »Kako moreš misliti, da bi bili komunisti dobri ljudje, če nam pa ne dajo dovolj jesti? Pod čarjem nisem zaslužila več kakor 15 kopejk na dan, toda s tem denarjem sem si lahko kupila veliko več reči kakor pa danes s 75 rublji, ki jih dobim na mesec v tovarni. V nedeljo sem si kupila piroške, šla sem v cerkev, kuhala... To so bili časi! Zdi se mi, da se mi zdijo smrti pri snaženju in pospravljanju in pomivanju ves dan.«

»Toda pod komunizmom so ženske svobodne,« je dejala žena. »Bože moj, Bože moj!« se je pokrižala Aleksandra, »zdaj smo še večje sužnje kakor nekdanj. Nikdar nima-mo počitnic, kakor smo jih imele pod carjem. Če se bo komunizem še kaj

in z drugimi rečmi, kolikor si jih je mogla kje preskrbeti. Nato se je odšla sprehajati blizu velikih hotelov, kjer so prebivali bogati tuji strokovnjaki. To so bili hoteli Savoy, Europa itd. Če je imela srečo, se je je kdo usmilil in ji plačal večerjo. Morala se je prodajati, da je sama jedla in da je tako dobila kakke ponošene obleke za otroke. Ob treh zjutraj se je s tega žalostnega posla morala vrniti domov, da je pripravila otrokom zajtrk. In žalostni, bedni dan se je pričel znova...

V tovarni je imela posla z nevarnim avtomatičnim strojem na plin. A z duhom ni bila nikdar pri delu. Grudila se je na tla od trdnosti in zaspala. Mislija je na to, če ji bo zvečer naključje prineslo kakega tujca...

Januarja 1935 je vlada odpravila karte za kruh. Marija je zdaj lahko kupovala kruh prosto na trgu. Zato je zapustila tovarno in prežala po cele dneve pred hoteli v upanju, da se bo kakemu tujemu delavcu prodala za meso, s katero bo lahko kupila vsaj malo več kruha otrokom, kakor pa ga je mogla z zaslužkom v tovarni...

Tako je usoda revnih delavskih žensk n mater v Sovjetski Rusiji

Tovarišica Rosenbergova

Vsako jutro, ko sem šel okoli enajstih h kosilu, sem srečal žensko docela nenavadne zunanosti, ki je prihajala na delo. Bila je majhna, rejena in oblečena zelo izbrano. Lica ji je na debelo pokrivalo ličilo, ustnice so bile zaradi rdečila čisto skritne. Od skrbno negovanih rok s položnimi, koralnimi nohti do elegantnih čevljev — v vsem je delala vtis ene tistih žensk, ki v Newyorku obiskujejo White Light,

Od tu in tam

V Sarajevu se je včeraj končal kongres učiteljev meščanskih šol. Ves čas je zborovanju prisostvoval zastopnik prosvetnega ministrstva načelnik Ivan Matovič. Za novega predsednika združenja je bil izvoljen pri tajnem glasovanju ravnatelj meščanske šole v Beogradu Božidar Vasović, a za podpredsednika Josip Rukavina iz Zagreba in Josip Fakin, zastopnik slovenskih učiteljev.

Stoletnico svojega obstoja bo v kratkem praznovala bolnišnica usmiljenih sester v Zagrebu. Bolnišnica je lasti reda sester sv. Vincencija Pavelskega ter je najboljša in najmodernejša urejena zagrebska bolnišnica. Kljub težkim razmeram in denarnim stiskam, v katerih se je bolnišnica nahajala zadnja leta, se je vodstvu z dobrim gospodarstvom posrečilo zavod popolnoma prenoviti in ga opremiti z najnovejšimi zdravstvenimi aparati. Do nedavnega je bila samo država dolžna bolnišnici okroglo 20 milijonov dinarjev na zaostalih računih. Šele sedanja vlada je izpolnila svojo dolžnost in s tem pripomogla, da se je bolnišnica izpopolnila.

Pri renoviranju cerkvenih slik se je v Francu pri Zemunu smrtno ponesrečil Jakob Pelc iz St. Jurija pri Mariboru. Še pred mesecem so se začela prenovitvena dela, ki jih je prevzel Franjo Horvat iz Maribora, pri katerem je bil že dolga leta uslužben Pelc. Pelc je delal do poznega večera. Ko je po končanem delu koračil preko odra, ni opazil, da je bila prečna deska odmaknjena. Ko je stopil nanjo, se je deska odmaknila, da je padel skozi odprtino na tla. Med padcem je zadel z glavo na luster in ga raztrgal, nato pa z glavo naprej treščil ob kamenita tla. Obležal je na mestu mrtev z razbito lobanjo.

Veliko električno vodno centralo na reki Treski v bližini Skoplja bodo danes popoldne spravili v pogon ob navzočnosti ministrskega predsednika dr. Milana Stojadinovića, ki prav te dni obiskuje kraje v Južni Srbiji in na Kosovem polju. Iz zajezene reke se je naredilo veliko jezero, ki je ponekod globoko tudi 50 metrov. Pri padcu bo voda gnala turbine, ki bodo imele 1500 konjskih sil. Po načrtu gradbe je ta centrala druga svoje vrste v Evropi.

V stavko bodo stopili uradniki zagrebskih zavarovalnih podjetij, ker delodajalci niso hoteli pristati na sklenitev kolektivne pogodbe. Zastopniki združenja uradnikov zavarovalnih podjetij so že pred 17 meseci zahtevali ureditev službenega razmerja uradništva, toda nalleti so na gluha ušesa kljub ponovnim intervencijam. Uradniki so predlagali, naj se v vseh zavarovalnih podjetjih vpelje uradniška pragmatika, kakor je v veljavi pri zavarovalnici »Croatia«. Kasneje so predložili osnutek nove pragmatike, ki je bila za uradnike manj ugodna kakor prva. Tudi to so delodajalci odklonili in zahtevali, da uradniki pristanejo na pragmatiko, ki občutno zmanjšuje uradniške prejemke in uradnikom poleg tega omejuje osebno svobodo. Končno so morali uradniki poklicati na pomoč oblast. Pa tudi to posredovanje zaradi odpora delodajalcev ni uspelo. Uradniki so zato uporabili svoje zadnje sredstvo, namreč stavko. Včeraj so stopili v stavko uradniki pri zavarovalnicah »Dunav«, »Jadranska zavarovalna družba« in »Internacional« z vsemi svojimi podružnicami. Uradniki ostalih zavodov se bodo stavki postopoma pridružili.

Ženo, ki se je z otrokom v naročju potapljala v Savi, je rešil iz deročih valov kapitan Živojin Stevanović iz Beograda. Stevanović se je s čolnom vozil po Savi, ko je nenadoma čul za seboj klice na pomoč. Pognal je svoj čoln in nato skočil v vodo. Pograbil je ženo z otrokom, naložil obadva na svoja prsa in plavaljo na hrbtu s težavo prispel do bližnje brega. Tu je tudi on sam omagal in začel klicati na pomoč. Če ne bi hitro prišli na pomoč neki kopalci, bi vsi trije, reševalec in oba rešenca, utonili.

Dva kmeta iz vasi Despotovac sta pobegnila v gore z namenom, da pomagata preganjanemu hajduku Pavlu Dokiću. Obadva sta stara robijaša, ki sta predsedala že lepo število let v ječi zaradi večjih zločinov. Preden sta pobegnila v gore, sta vdrla v hišo nekega kmeta, za katerega sta vedela, da ima na zalogi mnogo orožja. Pobrala sta vse naboje in dve puški, se oskrbela s hrano in končno domaćim zagrozila, da jih bosta vse pobila, čim zavezo izdajo orožnikom. Orožniško poveljstvo je takoj odredilo lov na oba razbojnika.

Slep s tovarom 25 vagonov lesa se je potopil predvčeršnjim na Savi pri Slavonskem Brodu. Slep je vlek el poseben vlačilec. Ker je bila noč, mornarji niso videli, da se slep zaradi prevelike teže potaplja. Šele, ko je začel les plavati po vodi, so opazili nesrečo. Škoda je velika.

Z vilami je dvakrat prebodel nekega pastirja v okolici Pančeva mesar Bruno Pantner iz Korenova Mesar se je z motorjem peljal v Pančevo, ko se je sredi ceste za ovinkom nenadoma znašel med tropo ovac. Še preden se jim je mogel izogniti, je zavozil mednje in podrl eno ovco. Razkačeni pastir je planil proti Pantnerju in ga nekajkrat osvrknil z bičem. Uzljeni mesar je zdiral domov, vzel dolge vile in spet oddiral nazaj v vas. Ko je našel pastirja, ga je dvakrat z vilami predrl. V groznih mukah je pastir izdihnil.

Štiri moške je oplazila strela v trenutku, ko so se hoteli povzpeti na cerkveni stolp in zvoniti, da bi pregurali pogubonosno nevihto. Vsi štirje so se z nahajali v notranjosti stolpa, ko je nenadoma udarila strela in jih vse omamila. Ker je bil strelovod že slab, se je vnel še stolp.

Močna eksplozija je uničila del znane tovarne salam Klefiš v Jagodini. Razletel se je sredi nje neki motor, katerega sta nekaj trenutkov poprej popravljala službujoči mehanik in nočni čuvaj. Eksplozija je bila tako huda, da je porušila del tovarne, pri čemer je našel smrt strojnik Srećković.

Pse preganjalce je kamenjara medvedka v hribih pri Letovu. V bližino ovčarske staje sta se pripodila dva mlada medveda, od katerih so enega ovčarski psi takoj raztrgali. Kmalu zatem pa je prišla v bližino stara medvedka in začela metati kamenje na pse, ki so lajali okoli nje. Dokler niso pastirji začeli nanjo streljati iz pušk, toliko časa se ji psi niso upali približati. Zadržati od nekaj strelcev je medvedka pobegnila.

Slikar D. Inkioštri, kipar P. Loboda:

Spet razstava v Jakopičevem paviljonu

Ljubljana, 6. julija.

Jakopičevemu paviljonu pa menda res neč letošnji znanjati najemnikov: kar ključko si podajajo naši umetniki. Zamisel pogostih razstav je hvalevredna, dandanašnji se prav posebno radi tega, ker v izredni meri veča zanimanje za umetnost (upodabljačjo) med širokimi krogi. Danes časi niso taki, da bi umetnost ždela v mirnem somraku delavnice, vsa vase zaverovana in apatična za svet ter čakala, da svet stopi v njene katakombe; danes čas sam zahteva, da umetnost stopi s pogumom besedo v beli dan, da se pokaže in da s svojo lastno močjo prisili zbegano človeštvo k obudovanju vrednot, ki si jih je bil že od nekdaj postavil plemenitejši duh, in jih je občuteval bolj del človeka. Slovenski upodabljači umetniki so to jasno sprevideli in začeli prav zadnje čase kazati izredno živahnost in agilitet v tem smislu.

Pred dnevi sta odprla razstavo, ki bo trajala do 17. julija, slikar Inkioštri in kipar Loboda. Ta razstava je že doslej delovala prav lepega obiska. Čas bi se človeku na prvi pogled ne zdel primeren, pokazalo pa se je, da sta prireditelja dobro pogodila. V Jakopičevem paviljonu se zdaj pridno zbira ljudje od jutra do večera.

Peter Loboda, bivši učence kiparja Meštroviča, je zadnje čase nekam umolknil. Zato je njegova sedanja razstava javnost močno presenetila, saj je prišla — brez posebnega obvestila. S to razstavo je Loboda v veliki in sijajno prepričevalni maniri zasedel najbrž za dolga leta prvo mesto med slovenskimi kiparji. Mož ima presenetljivo tenak čut za vse živo, njegovi kipi niso mrtvi mrzli kamen, gorke življenje pulzira v njegovih telesih; vse te glave, roke, noge so žive. Malokateri kipar pri nas je s takim mojstrstvom ugrabljaj mrzlemu materialu vročega življenja in ga postavljaj pred nas s tako silovito, spoštovanje zahtevajočo in dobivajočo prepričevalnostjo ter neposrednostjo. Zdi se, kot bi utrip nežnega sočutja in tople telesne povezanosti neprestano zblíževal in nerazločljivo vezal glavico malega Jezusa in Mater (Madona, 8). Rahločutnost in nežnost, ki ju razdeva leseni kip (Madona, 6), sta pokazali, kaj premore v tem materialu izraziti mojster, čigar tehnični, konceptijski in doživljevalni register harmonirajo v neprekosljivi skladnosti. Prost je tudi Loboda, zastoj se ozira po Meštrovičevih vplivih: tam je v slednji stvari skrita impozantnost, glavna pritlikliva arhitekturne ekspresivnosti, vse je bolj togo in utrjeno, za patetično dinamizem usmerjeno in idoč, — toda pa je okretnost in prožnost, vse forme žive lahko in ne vidiš in ne čutiš, da bi bile izbite iz tujega, mrzlega materiala, zdi se ti, da so tu doma že od vekovaj in da žive pravemu skoraj povsem adekvatno življenje. Tako so same ob sebi umiljive, tako lahkotne, tako prožne, tako logične in popolne. Umetnina zase je »Umirajoči labod« (marmor, 14), brez dvoma eno najboljših del, kar jih je bilo sploh kdaj prišlo izpod dleta. Odlična, globoko koncipirana ideja, le napol simbolika, ki niha med rahlo nazakano aspiracijo po oblikovanju labodjega telesa in med odločno inklinoacijo k antropomorfiziranju; za to slednje se je odločil umetnik in prvega ni zanemaril v svoji iznajdljivi tenkočutnosti. Formalno rešena sijajno, tehnično popolna, brez primerne živa v kretnji, polna v prostoru in vitalna v plošvi, se brez nadaljnje uvršča med najboljša Lobodova dela. Poglavlje zase so Lobodovi portreti, ki nam na nedvomnem način dokazujejo mojstrstvo superiornost tudi s te strani. Cankar, Nadškof Jeglič itd., so najbolj uspeli portreti naših velikih mož nekeji imajo pred vsemi drugimi slinčnimi deli:

to, da ne skušajo biti samo podobni, ampak povsod na srečen način izčrpavajo v izrazu jedro posamezne osebnosti, prav tisto najbolj posebno, najbolj svojsko, najtežje razgonetljivo. Zdi se nam, da ta Lobodova dela ne bodo ostala brez kupcev. Če po kaki stvari, potem je treba poseči brez dvoma po teh bleščečih kvalitetah delih.

Deloma že »Iskalec biserov« (13), še bolj pa »Skice«, kažejo nova pota tega našega kiparja. Tod že skoraj več ne gre za lepoto, za estetsko normalnost, kipar posega še dalje. Z maksimalno intenzivnostjo poskuša ukrotiti in obdržati kretljivo pot, ko jo je razvil do največje razgibanosti. Gibanje samo ga zanima, sila sama ga priklepa, snov postavlja v prostor z vitalno brutalnostjo in močjo, ki pri nas nima primere. Ne zamuja se več na oblikovanju posameznega, ohraniti skuša nežno, ukleniti gibalo; zanj skoraj niso več važni tako ali tako oblikovani detajli telesa, važna je napetost sile v njih. V nobeni skulpturi še nismo našli takega brutalnega palosa kot n. pr. v »Grobi silice« (11) in v »Človeku-robotu«. Zdi se, da bo zdaj zdaj stopil s svojega podstavka ta človek robot, zastavljal svoje silne noge in zamahnil s svojimi neznanskimi rokami. Zemlja sama je in usodnost, ki se razodeva z razgaljeno nasilnostjo, prepričljivo in brutalno vse obvladujoča. Zanimana nas, kam bo mojster še našel na tej svoji novi poti.

O bronu »Porodni krič« skoraj ne gre govoriti. To je delo, ki ga je treba videti, če se sploh splošča videti kakšno stvar iz poglavja likovne umetnosti. Ekspresivnost tega obraza je brez primerne dovršena. Taka dela nastajajo v likovni zgodovini le v obdobjih razdobjih. »Porodni krič« so eno najboljših del, ki so kdaj krasila razstave in odlikovala galerije.

Inkioštri razstavlja skoraj sama olja. Mnogo so temu slikarju očitali, da je povsem pod vplivom Jakopičevim. Ni dvoma, da je bil in da se je pri Jakopiču mnogo šolal. Kdor pa je na tej razstavi videl »Večere« (12), »Ob Gradaščici«, »Kram« in zlasti »Pri Zalogu« (44), bo moral priznati, da slikar že krepko hodi svoja pota. Pozna se mu, da je mnogo študiral v prirodi in da zdaj, z zelo izpopolnjenim tehničnim znanjem (ponekod v barvnih prehodih in v nanašanju podobno niansiranih ploskev še zdaj ni dovolj snažen) že začneja posegati po vidnem mestu med našimi krajinarji. Nekaj stvari je na tej razstavi, ki jim tudi najbolj skeptičen opazovalec mora priznati visoko kvaliteto. Tudi nekaj prav dobrih cvetnih tihotilij ima (Anemonke 29, Pomponke 31, in zlasti Tihotilje 281). Zelo zanimiva je barvasta risba »Sejalec« (34). Pri tej se precej poznao Jakopičev vpliv, zdi pa se, da je mnogo manj didaktičen, svobodnejši in zato živelji.

Če v splošnem povzamemo sodbo o njem: Inkioštri je brez dvoma talentiran slikar, ki bo — po naglem in dobrem razvoju zadnjega časa — v bližnji bodočnosti ustvaril še lepo vrsto kvaliteta del, ki bodo tako dobra in še boljša, kakor so že na tej razstavi visoko kvaliteta nekatera njegova dela. Izpopolniti pa bo moral — pri krajinah — še svojo selektivnost in analitičnost pri barvnem komponiranju. Njegova tihotilja so nekatera že zdaj prav odlična; zdi se mi, da se tod nekam po svoje čuti kakor doma; v tem svetu rož in barvne igrivosti se morda javlja pri njem — zavestna ali podzavestna romanska priroda, ki ima mnogo smisla tudi za pisano dekorativnost. Zeleti pa je, da bi napravil še kaj podobnega kot je »Sejalec«; tod so že Inkioštriju začele odpirati nove možnosti. Sedanja razstava D. Inkioštrija in P. Lobode zasluži največjega obiska.

Ob 16 in 19.15 nepreklicno zadnji-krat JEAN CRAWFORD v duhoviti satiri

Ob 21.15 uri premiera velike filmske mojstrovine iz življenja orijenta v naslovni vlogi HARRY BAUR

KINO MATICA 21-24

SARATI GROZNI

Znižane poletne cene!

Pod krinko ljubezni

Delavec skušal ubiti tovarnarja Westna

V svojem grozljivem pismu je zahteval 2 milijona dinarjev

Celje, 6. julija.

Ne malo zanimanja je vzbudila med Celjani in med okoliškimi prebivalstvom vest, ki se je naglo raznesla v ponedeljek zvečer, da je neki mladoletni delavec hotel ustreliti znanega tovarnarja g. Westna. Sploh skoraj niso ljudje o čem drugem govorili, kamorkoli si prišli. Vsak je izpraševal, če je to res in vsak je hotel tudi imeti čim točnejših podatkov. Vaš dopisnik se je informiral na merodajnem mestu o tem dogodku in je zvedel tole:

V zadnjem času, posebno od velike noči dalje, je bilo v tovarni Westen veliko pomanjkanje dela. Številni delavci so zato izgubili tud svoj zaslužek, ker jih je podjetnik odpustil. Čisto razumljivo je, da je ta odpust izzval ne samo pri delavcih, pač pa tudi v širši javnosti mnogo nezadovoljstva. Nekateri so postali celo smrtni sovražniki tovarnarja Westna, kajti takrat, kadar je človek lačen in ne more ničesar zaslužiti, kljub temu, da bi rad prijel za delo, če bi mu ga le kdo dal, takrat je sposoben za vse. Skoraj polovica teh odpuščenih delavcev še do danes ni dobila nikake zaposlitve in je, ne po lastni krivdi, postala prava nadloga za celjsko mesto in okolico. Med številnimi drugimi ni še do danes našel zaposlitve tudi neki Zupanc Franc, doma iz Zavodne pri Celju. Kakor že neštetih drugih, ki jim je bila odmerjena podobna usoda, da so ostali brez dela na cesti, se je tudi njemu rodila misel, kako bi prišel na lahek način do denarja. Ni pa hotel priti do njega kot tatovi in vlomilci, pač pa ga je hotel izsiliti. Pisal je tovarnarju Westenu pismo, v katerem je zahteval nič manj kot dva milijona dinarjev. Če mu pa tovarnar to zahtevo odkloni, je Zupanc zagrozil, da bo vse požgal, tovarnarja samega pa ubil.

Ko le ni prejel zahtevanega denarja, je v ponedeljek popoldne najel avtomobil ter se odpeljal v Gaberje pred tovarno, kjer je na vsak način hotel priti do tovarnarja. Za ta svoj nenačrt obisk se je Zupanc celo zelo elegantno oblekel, tako lepo, da ga vratar pred tovarno takoj ni niti spoznal. Ker pa se mu je zdel le nekoliko sumljiv, ga ni hotel pustiti k tovarnarju, pač pa mu je dejal, naj nekoliko počaka, in da ga bo tovarnar nekoliko pozneje sprejel. Vrata pa je odšel, ne da bi prijavil sumljivega gosta g. Westenu, pač pa je obvestil policijo, naj pride pogledat sumljivega gospoda, ki se je pripeljal z avtomobilom v Gaberje pred Westnovo tovarno. Policija je brž prišla ter se nekoliko približje zanimala, kaj namerava ta gost pri tovarnarju. Pri tem pa mu je tudi že pogledala malo v aktovko, v kateri je imel Zupanc dolg nov nož

in daljši samokres z nekaj naboji. Policija ga je takoj aretirala in odvedla na podrobno zasliševanje na svojo stražnico, odkoder ga je odvedla v okrožne zapore.

Nadaljna preiskava je tudi ugotovila, da je bil on dopoldne Zupanc v Celju pri nekem graverju, kjer se je predstavil za tajnega policista ter zahteval od vajenca, naj mu da samokres. Vajenec mu ga je nič hudega sluteč tudi dal. V svoji aktovki, s katero se je podal k Westenu, je imel Zupanc poleg samokresa, kakor smo omenili, tudi dolg nož, dalje pa še piščalko, ameriško svetilko in grozljivo pismo. Čemu naj bi mu bilo vse to služilo, dozdaj še ni znano.

Letina v Slov. goricah

Sv. Ana, 5. julija.

Po dosedanjem pridelku ječmena in sena kaže letos letina zelo dobro v Slov. goricah. Kmet upa tudi na obilen pridelek rži in pšenice, kakršnega že dolgo ni bilo. Vse kaže, da bo vsak zadovoljen z letošnjimi pridelki, ako ne preprečijo tega morebitne vremenske neizgode. Tudi vinogradi in sadovnjaki kažejo izredno dobro.

Iz športne krošnje

Letošnji Tour de France. Včeraj ob enajstih dopoldne je štartal 96 kolesarjev, ki se bodo udeležili 39. kolesarske dirke »širum po Francije«, ali kakor Francozi to dirko imenujejo »Tour de France«. »Tour de France« je največja kolesarska prireditel na svetu. Vseh teh 96 dirkačev, ki so včeraj štartali v tej dirki, spremlja 40 športnih sodelavcev pariškega lista »Paris soire«. Štartali so dirkači naslednjih držav: Francije, Nemčije, Belgije, Italije, Holandske, Švice, Španije in Luksemburške.

V lahkoatletskem dvoboju Nemčije in Francije je zmagala dvajsetletni vojni Nemčija. Letošnje srečanje v Parizu v stadionu Colombes je prineslo Nemčiji zmago z razliko 59 točk. Rezultat tega srečanja je v točkah 105:46. Posamezni rezultati so bili sledeči: teki na 100 m: Scheuring (N) 10.8; na 200 m: Neckermann (N) 22.3; na 400 m: Linnhoff (N) 48.8; na 800 m: Harbig (N) 1:54.4; na 1500 m: Stadler (N) 3:57.8; na 5000 m: Syring (N) 14:54.4; na 110 m zapreke: Wagner (N) 14.61; skok v daljavo: Long 7.52 m; skok v višino: Weinkötzt (N) 1.95 m; skok ob palci: Ramadier (F) 4 m; met kroglice: Lampert (N) 15.60 m; met diska Schröder (N) 47.62 m; met kopja: Stöck (N) 69.08 m. Štacija 4x100 m Nemčija 41.6; štacija 4x400 m Nemčija 3:17.2

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura		Relativna vlaga v %	Veter (smernost jakost)	Padavine	
		naj- večja	naj- manjša			m/m	vrsta
Ljubljana	761.9	25.0	16.2	90	10 NE ₁	30.1	dež
Maribor	762.8	25.2	10.0	90	2 S ₁	3.0	dež
Zagreb	760.2	26.0	14.0	70	2 WSW ₁	—	—
Belgrad	761.0	25.0	13.0	80	0 SSW ₁	—	—
Sarajevo	763.5	26.0	9.0	90	10 0	—	—
Vis	762.7	23.0	15.0	80	0 SE ₁	—	—
Split	760.7	29.0	17.0	50	0 NE ₁	—	—
Kumbor	759.5	25.0	20.0	50	0 W ₁	—	—
Rab	760.3	25.0	17.0	60	0 SE ₁	—	—
Dubrovnik	—	—	—	—	—	—	—

Vremenska napoved: Oblačnost se bo zmanjšala, spremenljivo vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes: Včeraj je bilo iz noči do 10.15 jasno, naker se je pričelo oblačiti. Ves dan do 18.15 se je oblačnost močno spreminjala in pihal je zmeren južozapadni veter. Ob 18.20 se je naglo pooblačilo, ob 21.10 je pričelo rahlo, ob 21.25 pa močno deževati. Neprestano je deževalo od 21 do 0.10 in od 4.15—6.30.

Koledar

Danes, sredi, 6. julija: Izajja.

Četrtek, 7. julija: Vilbald.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Obvestila

Motorirke Hermes! V nedeljo, dne 10. t. m. bo dirkališče Hermes nudilo občinstvu izreden užitek. Velike motorirke Hermes. Hrvatje so najjavili močno udeležbo. Tudi zastopstva domačih klubov ne zaostajajo za njimi. Da se občinstvo izredno zanima za to prireditev, kaže dejstvo, da so naše trdnice, naklonjene motosportu poklonile tekmovalcem lepe pokale, ki so razstavljeni v izložitvi trdnice »Astra« na Aleksandrovi cesti. — Ne zaostajamo za Zagrebom! Nedeljske motorirke naj bodo tudi za Ljubljano — dogodek.

Vstopnina na stolp ljubljanskega gradu

Ljubljana, 5. julija.

V ponedeljski številki »Sloven. doma« smo objavili pod naslovom »vstopnina na stolp ljubljanskega gradu« članek, ki ga je napisal in se tudi tako podpisal udeleženec mladinskega tabora iz ljubljanske okolice. V tem poročilu pisec omenja, da so v teh dneh tudi tuji kaj radi obiskali naš grad in se povzpeli na grajski stolp, da bi imeli čim lepši razgled po mestu in okolici. Po svojih informacijah je pisec tudi napisal, da še ni urejena enotno določena vstopnina za vstop na stolp, »kajti čuvaj je od nekaterih, zlasti od inozemskih gostov, pobiral prostovoljne prispevke, zopet od drugih pa zahteval vstopnino, ki je bila različna in se je gibala od enega dinarja naprej. Kakor je zvedel pisec našega omenjenega članka, se je nekdo pritoževal, da je plačal vstopnino s kovancem za 10 din, od katerih pa ni dobil ničesar nazaj. Tako — piše dalje — da so bili mnogi naši ljudje, posebno z dežele, prisiljeni, da so se vrnili, še preden so prišli do stanovanja grajskega čuvaja, ki da je v tej gneči venomer kričal: »Kdor nima denarja, naj gre nazaj!«

V uredništvu pa se je danes dopoldne oglasila prizadeta oseba ter nas prosila, naj popravimo omenjeno naše ponedeljkovo poročilo, ker da ni resnično. To rade volje storimo in samo želimo, da vse, kar je zvedel in napisal »udeleženec mladinskega tabora iz ljubljanske okolice«, ne bi bilo resnično.

Nastop Pevske zveze na nar. taboru v Mariboru

Maribor, 6. julija.

Zelo mnogo pevskih zborov iz različnih taborov se pripravlja, da s pesmijo proslave dvajsetletnice osvobodjenja na velikem narodnem taboru v Mariboru dne 14. avgusta. — Da bo tudi nastop Pevske zveze čim veličastnejši, naj zbori Prosvetnih društev, ali tudi cerkveni zbori, ki se še niso prijavili, to nemudoma store. Prosvetna zveza v Mariboru jim pošlje brezplačno note za pesmi, ki jih bomo peli. — Pripominjamo, da so vabljeni k sodelovanju tudi zbori, ki dozdaj niso bili včlanjeni v Pevski zvezi. Zlasti zbori iz bližnje in daljne okolice Maribora, naj ta dan ne ostanejo doma! — Prijave je poslati Prosvetni zvezi v Mariboru, Aleksandrova c. 6, Pevski zbori, še je čas, pohitite!

Prosvetna zveza.

Jesenice

Jesenice so bile prazne — industrija je ustavila celo nekaj obratov. Na Jesenicah je vedno, kakor v mravljšču. Eno ulico imamo in po tej hodijo na delo, po tej nakupovajo, po tej v društva, po tej promenirajo itd., zato je vedno polna. V torek popoldne pa je postalo po tej ulici naenkrat prazno. Jesenčani so se odpeljali na mladinski praznik v Ljubljano, kako bi tudi ne, saj so doli med najboljšimi tekmovalci Jesenčani. Še bolj prazno pa je bilo v sredo na praznik, ko so jutranji vlaki in posebni vlak odpeljali zadnje udeležence. To praznino je čutil vsak in vsak o njej govoril. Nič ni pomagal tudi Petrov sejem ne in so sejemarji jadikovali, da je za nič, ker ni ljudi. Res je bilo sejmische prazno dolgo v popoldne, ko so prišli šele nekateri okoličani. Treba pa je omeniti, da je industrija dala dopust vsakemu, kdor je zanj zaposlen in to že mnogo prej, ko so prišle oficijelne prošnje. Ker je iz nekaterih obratov šlo veliko fantov, so tiste obrate enostavno ustavili. Pomanjkanje naročil je k temu tudi pripomoglo. Jesenčani so na uspeh svojih fantov ponosni, saj je najboljši telovadez Jesenčan g. Natlačen, uradnik KID. Torej najboljši smučarji, najboljši telovadci, najboljši plezalci, najboljši v smučskih skokih in kmalu tudi najboljši v jadrnanju. Na take uspehe so Jesenčani ponosni.

Naročajte in širite Slovenski dom!

Čudovita odkritja moderne zdravniške vede:

Popolni možgani niso več neobhodno potrebni

Zdravniški strokovnjaki jih več ne smatrajo za sedež človekove duše

Operacije na možganih so še do nedavnega smatrani tudi najboljši zdravniški za najbolj nevarne med vsemi, saj je bil primer, da se je katera njih zares posrečila, silno redek. Moderna zdravniška veda pa je že toliko izpopolnjena, da zdravniki ne samo, da operirajo tudi najhujše možganske bolezni brez večjega rizika, pač pa so tudi dokazali, da more človek še kljub temu živeti, čeprav mu zdravnik posamezne dele možganov enostavno odstrani. Pa ne samo, da more živeti, pač pa tudi more, kakor prej, pametno misliti, govoriti in samostojno ravnati s tem ali onim.

Eden največjih kirurgov sedanjega časa piše v neki svoji razpravi, kako se mu je posrečilo popolnoma ozdraviti že nešteto ljudi, ki jih je bilo treba operirati na možganih in ki so imeli zelo težke poškodbe. Pravi, da so bili ti ljudje, o katerih je pač prej bil vsak prepričan, da ne bodo več dolgo živeli, po operaciji na možganih prav tako zdravi in pametni, kakor prej, čeprav jim je bilo reba odstraniti precejšen del možganov. Spet drugi ugledni zdravnik pravi, da je imel najmanj dvajset primerov, pri katerih je moral bolnikom odstraniti velike množine, kar cele žlice možganske snovi, pri tem pa niso izgubili ti pacienti prav nič svoje inteligence in se jim je ta, prej tako nevarna rana, zacelila brez posledic.

Sporazum med posameznimi deli možganov

Takšne operacije so izizzvale v zdravniških znanstvenih razpravah najrazličnejše razlage. V njih so zdravniški strokovnjaki dokazali, da so posamezni možganski deli med seboj v tesni zvezi in da delajo v nekaki skupnosti, v nekakem sporazumu med seboj. Čim se pokvari kak del — tako razlagajo — takoj avtomatično prevzame njegovo funkcijo drugi in za človeka nima to nobenih hujših posledic, če se bolni del takoj odstrani in se s tem prepreči, da se rana preveč ne razširi. Skušnja je torej dokazala, da za življenje in človekovo zdravje niti niso neobhodno potrebni popolni možgani.

Odstanitev možganov — včasih edino zdravilo

Z odstranitvijo bolnih možganskih delov je celo mogoče človeku popraviti njegov razumski aparat. Za takšno zdravljenje so se n. pr. odločili pri neki ženski, ki se ji je hudo omra-

čil um in in je o njej moral biti vsak prepričan, da ne bo dolgo več živeła, ker je ta njena duševna bolezen postajala čedalje hujša. Pri operaciji je ženska izgubila polovico svojih možganov, ne da bi zaradi tega občutila kakšne hujše posledice, duševne ali telesne. Član ameriškega društva psihiatrov, zdravnik doktor Spafford, ni pred to operacijo prav nič dvomil, da bo moral omenjeni ženski odvzeti važne možganske dele, »središče« človekovih misli. Zato je bil pri tem svojem poslu od sile prepričan, in je skušal vsaj del tega »središča« misli pustiti pri miru, kolikor je bilo to sploh še mogoče, kajti bolezen se je že silno razpasla. Ta operacija pa se ni samo odlično posrečila, pač pa se je tudi izkazalo, da je bolnica po njej postala duševno mnogo bolj gibčna kot je bila prej.

20 let nosil kroglo v možganih

Kako čudovito si zna narava v človeškem organizmu sama pomagati, je pokazal nek drug primer v bolnišnici v Paddingtonu na Angliškem. Operirali so nekoga vojaka, ki ga je bila na bojnem polju krogla zadela v glavo. Celo ranjenec sam je bil prepričan, da mu krogla ni prebila lobanje in poškodovala možganov. Resnica pa je bila ta, da je nosil ta vojak kar 20 let kroglo v glavi in sicer celo v možganih. Pozneje je ta človek umrl zaradi neke druge bolezni. Ker se je zdravnikom zdel ta primer smrti nekam zagoneten, so se odločili, da mrtvega raztelesijo. Odprli so mu tudi lobanjo, pri tem pa so na svoje veliko začudenje našli svinčeno kroglo, ki je bila dvajset let v možganih, ne da bi bil ranjenec za to sploh vedel. Ta krogla ni tičala vedno na enem mestu, pač pa je potovala po nekaki apnenčasti cevi, ki si jo je narava sama zgradila, da ne bi krogla ranila možgan. To cev so zdravniki, ki so izvršili raztelesenje, z lahkoto vzeli iz glave, saj je bila popolnoma ločena od vsega ostalega.

Pri nešteti zdravniških strokovnjakovih danes celo prevladuje prepričanje, da

možgani niso sedež človekove duše

pač pa nek drugoten organ, ki ga gonijo in uravnava neka višja sila. Pravijo, da človeških možganov ne smemo smatrati za navaden organ, kakršni so drugi sestavni deli telesa, za

S krvavih poljan na Kitajskem: Japonski vojaki naskakujejo.

organ, ki bi čisto samostojno, brez višje sile, uravnava človekovo duševnost. Smatrati moramo možgane le za nekako orodje drugega elementa, ki nanj ni mogoče vplivati s fizično silo in ga z njo tudi ne pokvariti. Možgani, to orodje višje sile, lahko še vedno čisto zadovoljivo služijo, čeprav so nepopolni, okrnjeni. Z ozirom na vse to ni mogoče možganov označevati kot nekak čisto samostojen organ, pač pa za podrejenega neki višji sili, ki je čisto drugačna od navadne materije.

Novjši časi so torej tudi na tem polju zdravniške vede prinesli velik napredek in jo obogatili z novimi dragocenimi izkustvi. Ne zdi se niti več tako čudno, če se zdravnikom posreči operirati človeka na možganih in mu odstraniti iz njih svinčene krogle ali kaj podobnega. Operacije možganov tudi niso več tako redke in se jih vedno več posreči. Tudi pri težjih poškodbah je možno človeka rešiti na ta način, da mu pri operaciji odvzamemo manjše ali celo večje dele možganov.

Maksimiljanov zaklad na dnu morja

Potapljači ga hočejo dvigniti, drugi pa pravijo, da ga sploh ni, ker cesar Maksimilijan ni niti premogel takšnega zaklada

V začetku meseca junija je odplula iz Spezie italijanska ladja z najboljšimi potapljači. Cilj te vožnje je ob Virginjski obali. Tu leži na dnu morja dragoceni zaklad cesarja Maksimilijana. Italijani ga hočejo zdaj dvigniti.

Stotine ljudi so se zbralo v pristanišču Spezie, da bi zaželeli mostvu ladje »Falk« srečno pot in veliko uspeha. Dolga bo ta vožnja: celih šest mesecev bo minilo, predno se vrnejo v domače vode.

100 m globoko v morju v bližini virginjske obale leži »Merida«, potopljena ladja, v kateri so dragocenosti neizmerno vrednosti. Delo bo trajalo štiri do pet mesecev.

Zlato v ribjih konzervah

»Merida« je bila lepa, tritisoč tonska ladja. Med vožnjo v Evropo jo je zajel v bližini Norfolda ob virginjski obali velik vihar, ki jo je vrzel na pečine in se je v nekaj minutah pogreznila z vsem, kar je bilo na njej, v morje. Ob tej zadnji vožnji je bil naložen na ladjo velik tovor zlata. Zaklad je bil last nesrečnega mehiškega cesarja Maksimilijana, katerega so l. 1876 ustrelili. Cesar je upal do zadnjega hipa, da bo zbežal v Evropo in je zato vse zlato odposlal naprej. Da ne bi nihče mogel kaj sumiti, so označili dragoceno pošiljko za ribje konzerve. Italijanski potapljači bodo sedaj poskušali dvigniti to zlato. Amerikanci so že trikrat poskusili priti do potopljenejava tovara, a vselej brez uspeha. Potapljači so bili premalo izkušeni za tako težko delo. Zlato je menda zaprt v velikem železnem zaboju, ki je položen v sredino ladje. Treba je zato na vsak način razstreliti ladjo. Italijani so v ta namen vzeli s seboj preko 300 vodnih bomb, katere bodo s pomočjo posebno zgrajenega električnega vžigalnika spuščali s krova ladje v morje.

Zgodovinarji mislijo drugače

Zgodovinarji pa niso taki optimisti kakor potapljači. Trdijo namreč, da je vsako delo zaman. Znani zgodovinski raziskovalec Liva Gasparini je pred kratkim izjavil, da tega zaklada sploh ni ter utemeljuje svojo izjavo takole: Ko je l. 1864 Maksi-

miljan Avstrijski odšel iz Trsta v Mehiko, ni imel s seboj niti dosti denarja, niti kakih dragocenosti. Maksimilijanovi prijatelji so takrat, ko je bil obsojen na smrt, skušali podkupiti poveljnika straže, da ne bi Maksimilijana oviral na begu. Maksimilijan je podpisal tudi menico za stotisoč dolarjev, ki jo je kasneje plačala cesarska družina na Dunaju. Dragoceni nakit cesarice Charlotte je bil takrat že v Evropi. Leta 1897 je nesrečna cesarica umrla in ta dragoceni nakit so si razdelili dediči. Maksimilijan in Charlotta sta imela v Mehiki farmo, v kateri sta prirajala praveci lov na bisere. Nekaj prekrasnih dolgih bisernih ovratnic je bilo še zdaj v zapuščini. Vendar je zelo neverjetno, da bi bil lov na bisere kaj prida donosen in da bi bil nesrečni cesar v tako kratkem času spravil skupaj tako ogromen zaklad. Hrabri potapljači pa bodo zdaj dokazali, kdo ima prav.

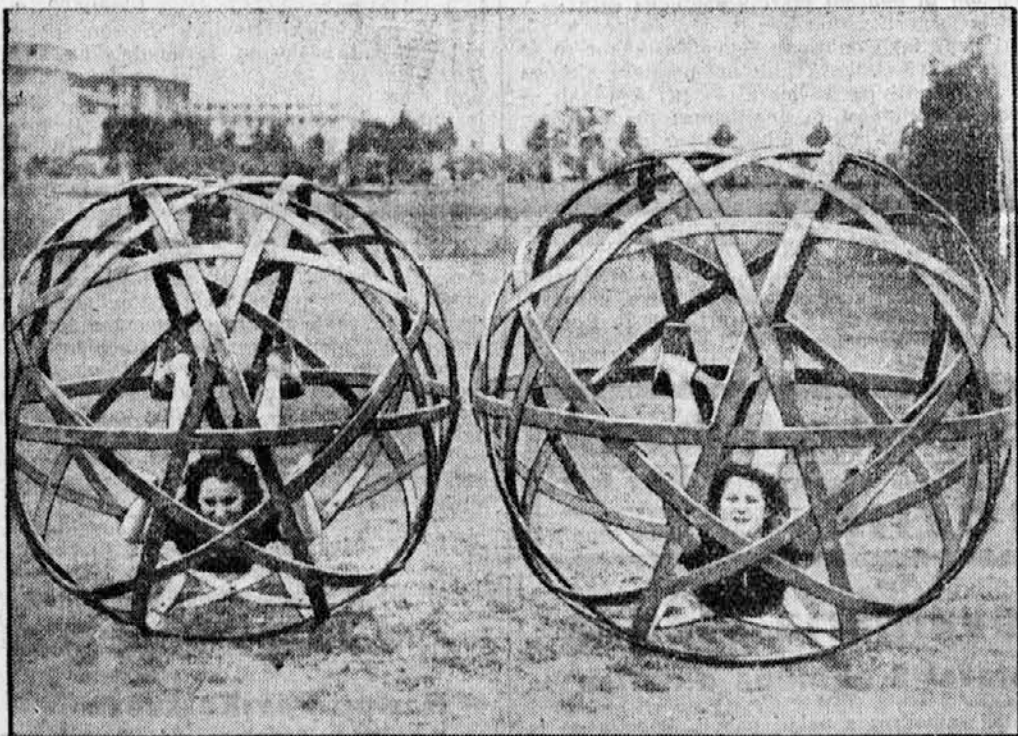
Radio

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 6. julija: 12 Angleški mojstri (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Pisana trata (pl.) — 14 Napovedi — 18 Magistrov trio — 18.40 Opazki in poslušaj (g. prof. Miroslav Adlešič) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Flotow: Aleksander Stradella, uvertura (plošče) — 20 Kvarlet mandolin — 20.45 Koncert pevskega zbora »Ljubljanski zvon« — 21.30 Bolgarska pesna glasba (plošče) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Harmonika solo, g. Rudolf Pillh.

Drugi programi

Sreda, 6. julija: Belgrad: 20.00 Mozartove arije, 20.30 Humor, 21.30 Nar. pesni. — Zagreb: 20.00 Plošče, 20.30 Ljubljana, 22.30 Plesna gl. — Praga: 19.25 Igra, 21.00 Smetanova opera »Libuša«, — Varna: 19.30 Ork. konc., 21.10 Zab. program, 22.00 Nar. konc. — Sofija: 19.45 Opera, — Budimpešta: 19.50 Vok. koncert, 20.50 Jazz, 21.45 Operni orkester, 23.10 Cig. ork. — Trst: Milan: 17.15 Vok. koncert, 21.00 Zab. program. — Rim-Bari: 17.15 Dueti, 21.00 Pihala, 22.10 Komorna gl. — Dunaj: 20.00 Opera gl., 21.10 Igra, 22.30 Zab. konc., 24.00 Plošče. — Köln: 20.00 Ork. konc., 21.00 Italijanska gl. — Frankfurt: 20.00 Vojaske godbe, 21.15 Komorna gl. — Strasbourg: 20.30 Richard Straussove skladbe.

Slika z ženskega športnega praznika v Parizu: Tekme v valečih se kroglih.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Odgovarjala mu je.
»Saj lahko vzameš moj nakit. Vse razen tega tu.«
In segla je po starem prstanu.
»Ne, to ne gre tako. Nakit ni tvoj. Če boš šla z mano, hočem, da bo celo obleka, katero boš nosila, od mene. Ali vidiš zdaj, da imam jaz prav?«

Ne, na njegovo veliko začudenje tudi zdaj se ni razumela. Misel, da bi utegnila iti, jo je spravila skoraj v obup.

On ji je govoril:

»Torej še teden dni. Potem pa se mora zgoditi. Če ne, bo po letje minilo, preden si bova mislila. Uiti morava od tu, v mestu bi markiz kot poslanik imel na razpolago sleherni pomoč. Tu pa so oblasti v svoji pripravi na moji strani.«

Še teden dni sta bila torej skupaj. Nov mesec je vzšel. Poletju se je to leto zelo mudilo, zato so ne le dnevi, marveč tudi noči bile kmalu zelo tople.

Potem pa je Denis nekega dne odjezdil v Pariz in markiz se je spet pokazal v gradu.

Don Luis se je zdaj vsak dan vozil v Royat in nazaj. Odkar so mu bolečine v nogi tako zastonžno popuščale, mu je bila mala pot v zabavo. Za novo kočijo je kupil od grofa Polignaca krasno konjsko vprego. Kmalu ni bilo po vsej sosesčini govoric o ničemer drugem, kakor o markizu Calabasu z mačkam in škornjih in s prajzno drobno ženo. Za dame malega plemstva in tudi za tiste s plemenitejšo krvjo, ki si k sreči niso mogli dovoliti, da bi lahko bili v Versaillesu, je pomenil don Luis s spremstvom pravi blagor.

Začela se je cela vrsta pojedin in malih vrtnih veselje. O markizi so na skrivaj govorili, da ni visokega rodu. Odkar je potoval tod skozi vitez de Boufflers, ni nihče še slišal tako duhovitega razgovorjanja, a kakršnim jih je zabaval Don Luis. Kaj je torej pri tem pomenilo, če je bila Maria molčevala?

Da, Maria je bila molčevala. Že davno so pisali julij, Denisa pa še ni bilo nazaj. Posli v Parizu so trajali dosti dalje, kakor pa je mislil. Morda bo moral celo še v La Havre, da poskrbi zaradi ladje.

»Samo potrpi, vse bo dobro,« ji je pisal.

Dnevi so drseli dalje. Kadar je kočija naglo vozila, je zibanje

18 Marii povzročalo lahne slabosti. Lucio je začelo skrbeti. Izpraševala je gospo, jo opazovala. Da, ni bilo več mogoče dvomiti, že se ji je poznalo. Med solzami ji je povedala, kaj je odkrila.

Maria je prebledela...

Don Luis je bil navdušen. Sprememba na ženi ga ni brigala, čeprav mu je vzbujala zadovoljstvo. Začela je postajati odrasla.

Njegov zakon bo torej dobil nekaj duhovnih, tovariških potez, česar bi si ne bil mislil.

Toda ponoči je legala na Mario obupna bojazen. Zdelo se ji je, da sliši, kako prihaja markiz. Lucia je imela polne roke dela, da jo je pomirila. Ponavadi pa je ležala dolge nočne ure z očmi odprtimi na široko in strmela v temo. Noč za nočjo je gledala, kdaj se bo posvetilo v Denisovem oknu. Nobenega pisma ni bilo več. Bilo je že pozno v avgustu. Sedela je okoli polnoči pri oknu in Lucia je že spala. Tedaj pa je v Denisovem oknu vzplapolala sveča.

Maria je zadržala. Trajalo je dolgo, preden je prižgala svojo luč, potem sta se drobna plamena pozdravljala.

Nenadno se je Maria domislila: Za naslednji dan je imela povabljen v gradu.

Z drhtečo roko je prižgala drugo svečo in jo postavila poleg prve. Najraje bi bila prižgala še tretjo. Že je segla po njej, potem pa jo je spustila ter prebujila Lucio.

Ko se je Lucia oblačila, je Maria zlivala želje svojega srca v pismo.

Pri prvi priliki jo mora počakati ob mlinu. Ima mu nekaj nadvse važnega sporočiti. A čaka naj znamenja.

Lucia je vzela pismo in izginila. Ko se je vrnila, je bilo že skoraj jutro. Veliki pes na kmetiji je ni pustil blizu.

»Če bi mi ne bil nazadnje gospod sam nasproti...«

Toda Maria ni poslušala pripovedovanja. Brala je Denisovo pismo. To ji je razložilo, zakaj ga tako dolgo ni bilo in spet je bilo vse dobro.

Gostje so ostali več dni v gradu. Denis se je vrnil v ponedeljek, toda Don Luis se je šele v četrtek zjutraj odpeljal v Royat.

Bil je malo slabe volje, ker Maria zaradi hudega trganja v glavi ni mogla z njim. Palogama se je je tako havalil, da je ni mogel več pogrešati. Hotel je naslednji dan poslati kočijo po njo. Na skrivnem je ga gnilo, da je tako skrbno silila vanj, naj nikar ne trga zdravljenja v toplicah. Obljubil ji je, da se bo odslej strogo držal predpisov.

Sancho je ves presenečen videl, kako urno in neovirano je go-spodar stopil v kočijo.

Ko sta se nazadnje odpeljala, je bilo že skoraj dvanajst.

Pri mlinu je čakal že od ranega jutra Denis in brez pokoja romal po tratih. Kaj neki bi bilo tisto nad vse važno? Ali je to

bilo? Če je bilo to tisto, potem bi se vsi njuni načrti neskončno zapletli. Predvsem se je bal čakanja v pristanišču. Če bi se le dalo, bi morala beg uravnati tako, da bi bila v pristanišču natanko ob odhodu ladje in nič prej. Don Luis bi razgibal vse oblasti od najvišje do najnižje, kakor se spodobi. To je bilo čisto jasno. Pristanišča na severu niso prihajala v poštev. Pot tja bi trajala predolgo. V poštev je prihajal samo Marseille.

Maria je postavila vse na kocko. Tudi z njim ni bilo drugače. Pustil je službo v Versaillesu in s tem svojo preteklost kar izbrisal. Vse, kar mu je ostalo od nekdanj, je nosil zdaj s seboj v torbah na sebi. Bilo je pa še vedno toliko težko, da je bilo ključ od tega tovara vse ožuljeno. Njegova dobra stara kobilica — tudi ta pojde od njega!

Nenadno ga je prevzel trenutek neizprosne notranje jasnosti, kakor da bi ga bil kdo stresel iz sna. Vedel je, da se za vekomaj poslavlja od vsega svojega dosedanjega življenja.

Prevzemala ga je misel, kakor da bi mu bil zdravnik nepričakovano naznanil neizogibno smrt.

Tedaj je zagledal, kako izza lokvanjem sije Marijin obraz, kakor tedaj, ko se je bila sklonila, da bi pila.

Izgnel je roke nasproti prikazni. Trajalo je precej dolgo, preden je zapazil, da je Maria res tu. Stala je na ploščadi in ga gledala.

»Ali veš, kaj ti moram povedati, Denis, ali veš?«

Spodaj v soteski je šumel potok, kakor da z nerazumljivim jezikom mrmra silovito prerokbo. Zdal je mrmranje donelo kakor bežen pogovor, zdaj se je hihitalo in se povzpelo do globokega smeha iz čiste radosti. Toda nikdar ni bilo toka mogoče ujeti v njegovem pravem smislu. Prihajal je kakor iz nič in ko pušča drvel mimo proti brezbrezurnemu morju. Poleg zvokov in napevov, ki so zveneli v šumenju potoka, je donelo še nekaj, zdaj višje, zdaj nižje od njih, skrivnostno donenje, kakor da je reka v nešteti zemeljskih dobah kradla večnosti nekaj, kar je zdaj izzvenovalo pod kamenjem in naplavinno.

Naslednji dan je bila Maria spet pri Donu Luisu v Royatu.

Denis je še ponoči na vrat na nos odjezdil v Marseille. Hotel se je vrniti brž ko bo poskrbel vse potrebno za prevoz v Ameriko in dobil konje za pot do morja. Ko bo prihodnjič zasijala luč v njegovem oknu, naj Maria pusti grad, pride k njemu, potem pa bosta odjezdila. Tako bi imela prednost šestih ur, najbrž bi preganjalce prehitela kar za ves dan. Markiz bo najbrž potreboval precej časa, preden bo izvohal, katero pot sta ubrala. Od poštarja sta smela pričakovati, da ga bo nekaj časa držal na napačni sledi.

Med tem pa so dnevi bežali kakor da lete. Bilo je že konec avgusta.